

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาพยาบาล เป็นการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ ผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของประเทศ ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบันการศึกษานพยาบาลได้มีการพัฒนาโดยตลอด เพราะได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้ระบบการศึกษานพยาบาลต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งในปัจจุบันการศึกษานพยาบาลได้มุ่งเน้นถึงการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้นเพื่อที่จะพัฒนาการศึกษานพยาบาลให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับวิชาชีพอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษานพยาบาลจึงต้องมีการทบทวนที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการอุดมศึกษา 4 ประการ คือ 1) การให้การศึกษานและจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตพยาบาล 2) การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ 3) การบริการวิชาการพยาบาลแก่สังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แต่การดำเนินงานของสถานศึกษานพยาบาลจะบรรลุตามเป้าหมายได้ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งอาจารย์พยาบาลถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้เพราะอาจารย์พยาบาลเป็นบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้องกับภารกิจของสถาบันทุกประการ ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลจึงต้องสอดคล้องกับภารกิจหลักของสถาบันด้วย

สำหรับในสถานศึกษานพยาบาลนั้น ภารกิจหลักที่สำคัญที่สุด คือ การให้การศึกษานและการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตพยาบาล ดังนั้นบทบาทด้านการสอนจึงถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของอาจารย์พยาบาล (de Torneyay, 1988) แต่หลังจากที่การศึกษานพยาบาลได้ยกระดับขึ้นเป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอาจารย์พยาบาลที่ต้องทำควบคู่ไปกับการสอน ก็คือ การศึกษาค้นคว้าวิจัยรวมทั้งการผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการให้เกิดขึ้นแก่สถาบัน ทั้งนี้เพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาในระดับสูงที่มีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากสถาบันการศึกษาในระดับอื่น ๆ ดังที่ สายหยุด จำปาทอง

(2531) ได้สรุปไว้คือ 1) มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ 2) มุ่งผลิตผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง 3) มุ่งนำและพัฒนาสังคมมากกว่ารับใช้สังคม 4) มุ่งความล้ำลึกและความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องมีการค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ เพราะความรู้ใหม่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาสังคม และเป็นการปรับให้ผู้เรียนสามารถดำรงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ดี นอกจากนี้หากพิจารณาลักษณะของวิชาชีพพยาบาลแล้ว จะพบว่า เป็นวิชาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์โดยตรง การผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพด้วย โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพราะคุณภาพของอาจารย์จะนำมาซึ่งคุณภาพของบัณฑิต (สายหยุด จำปาทอง, 2531) และ Wakefield-Fisher (1987) ได้ให้ความเห็นว่า ตัวชี้วัดคุณภาพของอาจารย์ว่ามีความก้าวหน้าและพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการมากน้อยเพียงใดนั้น ก็คือ ผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์ (Scholarly productivity) อันหมายถึง ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ที่ปรากฏออกสู่สังคม เพราะผลงานทางวิชาการจะเป็นเครื่องแสดงถึงความก้าวหน้าและความลึกซึ้งของความคิดเป็นสิ่งแสดงถึงความประณีตละเอียดรอบคอบทางวิชาการของอาจารย์ (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์, 2533) อีกทั้งเป็นสิ่งช่วยในการเผยแพร่ความรู้ ความคิดและวิทยาการให้แพร่หลาย ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความสามารถและประสิทธิภาพของวิชาชีพ ส่งเสริมวิชาชีพให้เป็นวิชาชีพอย่างสมบูรณ์และได้รับการยกย่องจากสังคม (องอาจ กิระนันท์, 2527) ด้วยเหตุนี้ในวงการศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัย พร้อมทั้งแสดงออกให้ปรากฏสู่สังคมในรูปของผลงานทางวิชาการที่มีรูปแบบแตกต่างกันออกไป เช่น วิจัย แต่งตำรา หรือเขียนบทความทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ออกเผยแพร่ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ สำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติการพยาบาล หรือเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางการพยาบาล ทั้งทางด้านบริหาร บริการพยาบาลและการศึกษาพยาบาล (Gortner และ Nann, 1977)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลจะมีความสำคัญต่ออาจารย์พยาบาลทั้งในด้านสถานภาพและวิชาชีพ แต่อาจารย์พยาบาลก็ยังคงผลิตผลงานทางวิชาการออกมาเผยแพร่ไม่มากนัก จัดอยู่ในชั้นขาดแคลนผลงานทางวิชาการเลยทีเดียว ถึงแม้จะยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลโดยตรง แต่ก็มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงที่แสดงให้เห็นว่าอาจารย์พยาบาล ยังมีการผลิตผลงานทางวิชาการน้อยอยู่ อาทิ งานวิจัยของ ประไพ อุดมวรรณ (2528) เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของอาจารย์พยาบาลที่สนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน จากการสำรวจเอกสารทางวิชาการ และรายงานสรุปของ

วิทยาลัยพยาบาลที่สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุขย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ. 2523 - 2525) พบว่า เอกสารทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ส่วนใหญ่เป็นเอกสารประกอบการสอนนักศึกษาพยาบาล ส่วนตำราและบทความมีปรากฏน้อย อาจารย์พยาบาลแต่ละคนไม่มีการทำวิจัยเดี่ยวเลย การวิจัยกลุ่มมีปรากฏร่วมกับกองงานวิทยาลัยพยาบาล และแนวโน้มของบทบาททางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ที่สนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานในอนาคต 1-3 ปีข้างหน้า จะมุ่งเน้นบทบาทด้านการสอน ด้านบริการวิชาการแก่สังคม ด้านความร่วมมือและประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ โดย สัมพันธ์กับหลักสูตรที่เน้นชุมชน ส่วนบทบาทด้านการวิจัย การเขียนตำราและบทความทางวิชาการยังมีการวางแผนปฏิบัติน้อย นอกจากนั้นหากพิจารณาถึงหนังสือ ตำราทางการพยาบาล ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันก็ยิ่งพบว่ามีน้อยอยู่ ทั้งนี้อาจมีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่เป็นสาเหตุ จากการศึกษาของ ชูติมา ปัญญาพินิจกุล (2528) เกี่ยวกับความรู้และความต้องการปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยของพยาบาลประจำการและอาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า พยาบาลประจำการและอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการวิจัยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยด้านการกำหนดทิศทางการสนับสนุนการทำวิจัยของหน่วยงานที่ชัดเจน สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในและนอกหน่วยงาน ให้ลาทำวิจัยได้ในเวลาที่จำเป็น โดยไม่กัณฑ์วันลา มีตำราวิจัยทางการพยาบาลในห้องสมุดเพียงพอให้ขอยืมได้ และมีการจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งของหน่วยงานสำหรับอุดหนุนการวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีน้อยอยู่ และจากการศึกษาของ ตารานพร คงจา (2534) ยังพบว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้อาจารย์พยาบาลไม่สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยได้อย่างเต็มที่ คือ การมีภาระงานสอนมาก โดยอาจารย์พยาบาลมีภาระงานสอนเฉลี่ยถึง 37.90 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเฉลี่ยเพียง 1.82 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากนั้น Fawcett (1979) ยังให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการขาดความมั่นใจ ขาดซึ่งผู้นำ ผู้ช่วยเหลือ หรือผู้สนับสนุนในการผลิตผลงานทางวิชาการ รวมทั้งขาดซึ่งปัจจัยสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าวิจัยของอาจารย์พยาบาลทำให้อาจารย์พยาบาลมีผลผลิตทางวิชาการออกมาน้อย จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยมากมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย แต่ด้วยความสำคัญของผลงานทางวิชาการ รวมทั้งการขาดแคลนผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลดังกล่าว ในแผนพัฒนาการศึกษา สาขานพยาบาลศาสตร์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) จึงกำหนดนโยบายให้อาจารย์พยาบาลมีการผลิตผลงานทางวิชาการเพิ่มขึ้น

แต่การที่จะให้อาจารย์พยาบาลมีผลผลิตทางวิชาการออกมามากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวมาน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ นับตั้งแต่ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวอาจารย์พยาบาลเอง รวมทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดได้ศึกษาไว้ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล เพื่อจะได้เป็นแนวทางนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาพยาบาลและวิชาชีพต่อไป โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษากับอาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุผลที่ว่า กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่มีสถานศึกษาพยาบาลตั้งอยู่หลายสังกัด และเป็นแหล่งศูนย์รวมของความเจริญเกือบทุกด้าน แต่ขณะเดียวกันในเขตกรุงเทพมหานคร ก็มีสภาพแวดล้อมที่อาจจะเป็นอุปสรรคมากพอควร เช่น ค่าครองชีพที่สูง สภาพการจราจรที่ติดขัดเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะ ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภารกิจด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศทางวิชาการ และผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ในสถานศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล และบรรยากาศทางวิชาการกับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล
4. เพื่อศึกษาความสามารถร่วมกันพยากรณ์ผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล โดยใช้ลักษณะส่วนบุคคล และบรรยากาศทางวิชาการเป็นตัวพยากรณ์

ปัญหาการวิจัย

1. บรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาพยาบาลมีลักษณะเช่นไร

2. อาจารย์พยาบาลที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีผลผลิตทางวิชาการแตกต่างกันหรือไม่
3. ลักษณะส่วนบุคคล และบรรยากาศทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลหรือไม่
4. ลักษณะส่วนบุคคล และบรรยากาศทางวิชาการสามารถร่วมกันพยากรณ์ ผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลได้หรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

บรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาเป็นลักษณะของสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูล สนับสนุน ปรึกษา และถ่ายทอดทางวิชาการ ซึ่งสมาชิกรับรู้ได้และมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทางวิชาการของสมาชิก (ระวี ภาวิไล, 2515) การรับรู้ต่อบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษาจะทำให้ผลผลิต (Productivity) ของมวลสมาชิกมีคุณภาพ (Fox, 1973)

จากการศึกษาของ Holzemer และ Chambers (1988) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล พบว่า การรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการในสถานศึกษาพยาบาล ที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานวิชาการของอาจารย์พยาบาล หรือ ที่เรียกว่า "บรรยากาศทางวิชาการ" นั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ดังนั้น หากต้องการให้อาจารย์พยาบาลมีการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการ อย่างมีคุณภาพแล้ว จะต้องสร้างและปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้มีศักยภาพและมีคุณภาพสนองตอบต่อความต้องการทางด้านวิชาการของอาจารย์พยาบาลได้ (Creswell, 1985) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Anema และ Byrd (1991) ที่กล่าวว่า บรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา คือ บรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้อาจารย์พยาบาลมีการพัฒนาตนเอง และจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของสถานศึกษาพยาบาล

Pranulis และ Gortner (1985) พบว่า บรรยากาศที่ส่งเสริมการสร้างผลงานทางการวิจัยของอาจารย์พยาบาลนั้น ประกอบด้วย บรรยากาศด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ ที่เป็นไปในทางให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสนับสนุนจากสถาบันทั้งด้านทรัพยากรและการ

กระตุ้นให้อาจารย์มีการตื่นตัวทางด้านวิชาการอยู่เสมอ และบรรยากาศด้านลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ ความรู้ความสามารถหรือมีทักษะในการวิจัย ค่านิยมส่วนตัวของผู้วิจัย ทศนคติที่ต่อการวิจัย จะส่งเสริมให้อาจารย์พยาบาลมีการสร้างผลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น

Kearney (1987) กล่าวว่า ลักษณะส่วนบุคคลของอาจารย์พยาบาล เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้อาจารย์พยาบาลผลิตผลงานทางวิชาการหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Ostmo (1986) และ Anema และ Byrd (1991) ที่พบว่า ลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน ชั่วโมงในการสอน การอ่านวารสารทางวิชาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการและความต้องการที่จะประสบความสำเร็จที่แตกต่างกัน จะทำให้อาจารย์พยาบาลมีการผลิตผลงานทางวิชาการที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลผลิตทางวิชาการ (scholarly productivity) ของอาจารย์พยาบาลแตกต่างกันด้วย

จากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

1. อาจารย์พยาบาล ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน จะมีผลผลิตทางวิชาการแตกต่างกัน
2. ลักษณะส่วนบุคคลและบรรยากาศทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล
3. ลักษณะส่วนบุคคลและบรรยากาศทางวิชาการ สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลได้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานปริญญาตรีสาขาการพยาบาล และปฏิบัติงานในสถานศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ได้แก่
 - 2.1 ตัวแปรด้านลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาพยาบาล ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาพยาบาล ภาระงานสอน การอ่านวารสารทางวิชาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ และทัศนคติต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ
 - 2.2 ตัวแปรด้านบรรยากาศทางวิชาการ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้าน

สัมพันธภาพเชิงวิชาการ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ และด้านการสนับสนุนทางวิชาการ

2.3 ตัวแปรด้านผลผลิตทางวิชาการ ประกอบด้วยผลงานทางวิชาการรวม 7 ประเภท ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารคำสอนหรือเอกสารประกอบการสอน บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น

3. การวิจัยครั้งนี้ ผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล หมายถึง ผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในรอบ 5 ปี คือระหว่างปี พ.ศ. 2533-2537

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

อาจารย์พยาบาล หมายถึง บุคคลผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับ การบริหารหรือการสอนในสถานศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปริญญาตรีสาขาการพยาบาล และปฏิบัติงานในสถานศึกษาพยาบาลปัจจุบัน อย่างน้อย 2 ปี

ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนตัวของอาจารย์พยาบาลประกอบด้วย อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาพยาบาล ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาพยาบาล ภาระงานสอน การอ่านวารสารทางวิชาชีพ การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ และทัศนคติต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ

อายุ หมายถึง อายุของอาจารย์พยาบาลซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) อายุระหว่าง 25-30 ปี 2) อายุระหว่าง 31-45 ปี 3) อายุระหว่าง 46-60 ปี

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสุดท้ายของอาจารย์พยาบาลที่สำเร็จ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ปริญญาตรี 2) ปริญญาโท 3) ปริญญาเอก

ตำแหน่งงาน หมายถึง ตำแหน่งปัจจุบันของอาจารย์พยาบาล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) อาจารย์ 2) ผู้บริหาร โดย ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ตั้งแต่รองหัวหน้าฝ่ายหรือรองหัวหน้าภาควิชาหรือเทียบเท่า จนถึงผู้อำนวยการหรือคณบดีหรือเทียบเท่า

ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาพยาบาล หมายถึง ระยะเวลาทั้งหมดที่อาจารย์พยาบาลทำงานในสถานศึกษาพยาบาล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี 2) ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี 3) ประสบการณ์การ

ทำงานมากกว่า 10 ปี

ประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาพยาบาล หมายถึง ระยะเวลาทั้งหมดที่อาจารย์พยาบาลทำการสอน ซึ่งรวมทั้งการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี 2) ประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี 3) ประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี

ภาระงานสอน หมายถึง เวลาที่ใช้ในการสอนภาคทฤษฎีและการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้เน้นหน่วยภาระงานสอนของอาจารย์พยาบาลเป็นชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ภาระงานสอนไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ 2) ภาระงานสอนมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

การอ่านวารสารทางวิชาชีพ หมายถึง การอ่านวารสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพพยาบาลของอาจารย์พยาบาล อาจเป็นวารสารภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศทั้งในแง่ของการศึกษาพยาบาล การวิจัยทางการพยาบาล การบริหารการพยาบาล และการบริการการพยาบาล รวมทั้งการแพทย์และการสาธารณสุข ซึ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้จะนับความถี่ของการอ่านวารสารทางวิชาชีพเป็นเรื่องต่อเดือน โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ 1) อ่านน้อย หมายถึง อ่านเฉลี่ยน้อยกว่า 3 เรื่องต่อเดือน 2) อ่านค่อนข้างน้อย หมายถึง อ่านเฉลี่ย 3-5 เรื่องต่อเดือน 3) อ่านปานกลาง หมายถึง อ่านเฉลี่ย 6-8 เรื่องต่อเดือน 4) อ่านค่อนข้างมาก หมายถึง อ่านเฉลี่ย 9-11 เรื่องต่อเดือน 5) อ่านมาก หมายถึง อ่านเฉลี่ยมากกว่า 11 เรื่องต่อเดือน

การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ หมายถึง การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการในฐานะผู้เสนอผลงาน ผู้วิจารณ์ผลงานหรือผู้เข้าร่วมประชุม การวิจัยครั้งนี้จะนับความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ เป็นจำนวนครั้งต่อภาคการศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ 1) เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการน้อย หมายถึง เข้าร่วมเฉลี่ยน้อยกว่า 2 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา 2) เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการค่อนข้างน้อย หมายถึง เข้าร่วมเฉลี่ย 2-3 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา 3) เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการปานกลาง หมายถึง เข้าร่วมเฉลี่ย 4-5 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา 4) เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการค่อนข้างมาก หมายถึง เข้าร่วมเฉลี่ย 6-7 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา 5) เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการมาก หมายถึง เข้าร่วมเฉลี่ยมากกว่า 7 ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา

ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นประจํา มีผลผลักดันให้บุคคลเกิดการผลิตผลงานทางวิชาการขึ้น ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีความขยันอดทน มีความ

เชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ อยากรู้อยากเห็น มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

ทัศนคติต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ หมายถึง ความรู้สึกหรือความเชื่อที่มีต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ ซึ่งจะแสดงออกได้ 2 ลักษณะ คือ ทัศนคติทางบวกต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ และทัศนคติทางลบต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ

ทัศนคติทางบวกต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ หรือทัศนคติที่ดีต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ ได้แก่ การมีความรู้สึกหรือความเชื่อที่ว่า การผลิตผลงานทางวิชาการ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ แสดงถึง คุณภาพอาจารย์มีประโยชน์ต่อตนเองและวิชาชีพ เป็นการสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการให้กับตนเองและวิชาชีพ รวมทั้งก่อให้เกิดความรู้ใหม่ซึ่งมีประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

ทัศนคติทางลบต่อการผลิตผลงานทางวิชาการหรือทัศนคติที่ไม่ดีต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ ได้แก่ การมีความรู้สึกหรือความเชื่อที่ว่า การผลิตผลงานทางวิชาการ เป็นเรื่องที่ยากเกินความจำเป็นและไม่จำเป็นที่อาจารย์จะต้องกระทำเสมอไป เพราะทำให้เสียเวลา

บรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีอิทธิพลในการส่งเสริมสนับสนุน เกื้อกูล และเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้าของอาจารย์ เพื่อให้อาจารย์มีความเจริญทางความรู้และสติปัญญา ในการวิจัยนี้ หมายถึง สัมพันธภาพเชิงวิชาการ การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ และการสนับสนุนทางวิชาการ ซึ่งสามารถวัดได้จากการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลที่มีต่อสภาพแวดล้อมดังกล่าวในสถานศึกษาพยาบาล

สัมพันธภาพเชิงวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมของอาจารย์พยาบาลที่แสดงถึงปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาจารย์ที่เป็นไปในลักษณะส่งเสริม สนับสนุน เกื้อกูลและเอื้ออำนวยต่อกันในการพัฒนาความรู้และสติปัญญา ได้แก่ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การกระตุ้นสนับสนุนซึ่งกันและกัน ยินดีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความรู้ซึ่งกันและกัน การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการยอมรับในความสำเร็จของผู้ร่วมงาน

การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีการกระตุ้นส่งเสริมให้อาจารย์ มีความตื่นตัวเกิดการพัฒนาทางด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ การให้ความเป็นอิสระทางวิชาการ การส่งอาจารย์เข้าอบรม การส่งเสริมให้นำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมทางวิชาการเพื่อปฏิบัติงานทางวิชาการ การส่งเสริมให้อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรม

ทางวิชาการทั้ง ในและนอกหน่วยงาน

การสนับสนุนทางวิชาการ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีการจัดดำเนินการที่เอื้ออำนวยอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าของอาจารย์ ได้แก่ มีเงินทุน มีห้องสมุดที่มีตำราวารสารเพียงพอสำหรับการค้นคว้า มีอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับค้นคว้า มีบุคลากรช่วยเหลือในการผลิตและจัดพิมพ์เผยแพร่ มีช่องทางสำหรับเผยแพร่ผลงาน การให้ลาพักเพื่อผลิตผลงานทางวิชาการ และผลตอบแทนที่ได้รับอย่างเหมาะสม

ผลิตทางวิชาการ (Scholarly productivity) หมายถึง จำนวนผลงานทางวิชาการเฉลี่ยต่อปี ซึ่งคิดจากปริมาณผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลที่ได้จัดทำขึ้นขณะปฏิบัติงานในสถานศึกษาพยาบาลใดสถานศึกษาพยาบาลหนึ่งหารด้วยระยะเวลาที่อาจารย์พยาบาลปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น ๆ (Wakefield- Fisher, 1987 ; Kohlenberg, 1992) หรือในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (Wehrich, 1987) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ต้องการหาผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในรอบระยะเวลา 5 ปี คือ พ.ศ. 2533-2537

จากนิยามที่กล่าวนี้ สามารถเขียนเป็นสูตรหรือสมการได้ ดังนี้

$$P = \frac{O}{I}$$

โดยที่ P = ผลิตทางวิชาการ (Scholarly productivity)

O = ผลลัพธ์ (Output) หมายถึง จำนวนผลงานทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลที่ได้ทำขึ้นขณะปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาพยาบาลใดสถานศึกษาพยาบาลหนึ่งระหว่างปี พ.ศ. 2533-2537

I = สิ่งป้อน (Input) หมายถึง ระยะเวลาที่อาจารย์พยาบาลปฏิบัติงานในสถานศึกษาพยาบาลนั้นนับจากปี พ.ศ. 2533 - 2537

ผลงานทางวิชาการ หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบในแขนงใดแขนงหนึ่งอย่างกว้างขวางหรือแง่ใดแง่หนึ่ง โดยเฉพาะ เป็นผลงานที่จัดทำขึ้นเองอย่างถูกต้องมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง ในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมถึงงานแต่ง งานแปล งานรวบรวม เรียบเรียงและงานวิจัย ซึ่งผลผลิตออกมาในรูป

ของหนังสือ ตำรา เอกสารคำสอนหรือเอกสารประกอบการสอน บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น

หนังสือ หมายถึง เอกสารวิชาการหรือกึ่งวิชาการที่ได้เรียบเรียงอย่างมีระบบ เข้าปกเย็บเล่มเรียบร้อย มีสารบัญแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาอย่างชัดเจนใช้อักษรตัวพิมพ์ และมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในวงวิชาการ

ตำรา หมายถึง เอกสารที่ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ที่ได้เรียบเรียงอย่างมีระบบ เช่น ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ เนื้อหา สรุป และการอ้างอิงที่ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยจะต้องมีเนื้อหาสาระอย่างละเอียด ครอบคลุมวิชาหรือส่วนของวิชาที่ตนเชี่ยวชาญ โดยมีวัตถุประสงค์ใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบัน และจะต้องจัดทำเป็นรูปเล่มอย่างเรียบร้อย

เอกสารคำสอนหรือเอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารคำบรรยายที่ใช้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรของสถาบัน มีเนื้อหาสาระคำสอนอย่างละเอียด มีแผนงานสอน หัวข้อคำบรรยายชัดเจน จัดพิมพ์โรเนียว และต้องทำเป็นรูปเล่ม

บทความทางวิชาการ หมายถึง เอกสารซึ่งเรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น ในลักษณะที่เป็นการวิเคราะห์ วิจาร์ณ หรือเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานทางวิชาการนั้น ๆ มุ่งให้ความรู้กับผู้อื่นโดยตรง

เอกสารทางวิชาการ หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประกอบการบรรยาย อบรม ประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

ผลงานวิจัย หมายถึง ผลงานค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายอย่างแน่นอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือหลักการบางอย่าง ที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือการนำวิชาการนั้นมาประยุกต์ มีลักษณะเป็นเอกสารที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอนมีการรวบรวมข้อมูล พิจารณา วิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น หมายถึง ผลงานอย่างอื่นที่ไม่ใช่หนังสือ ตำรา เอกสารคำสอนหรือเอกสารประกอบการสอน บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการหรือผลงานวิจัย ซึ่งได้แก่ สิ่งประดิษฐ์หรืองานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า เช่น ผลงานด้านศิลปะ โสติกส์ค้นวัสดุต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง สไลด์ เทปบันทึกรายการ ทั้งนี้ผู้จัดทำจะต้องเสนอรายละเอียดประกอบ เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่าของผลงานนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลผลิตทางวิชาการของอาจารย์พยาบาล ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการปรับปรุง สนับสนุนให้อาจารย์พยาบาลมีผลผลิตทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางการบริหารการศึกษานพยาบาล เรื่องอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

